

of guiding our actions and indifferent to values. How have we come to this?"

Globalisering ondermijnt samenlevingen, aangezien het dwars door de bestaande sociale en culturele verhoudingen breekt en dreigt ieder individu tot leverancier van goedkope arbeid of consument te reduceren. Globalisering is gemakkelijk in staat scheuren te trekken in het maatschappelijk weefsel en ze tast de sociale geleidingen van een samenleving aan. In Europa wordt door sommigen het einde van de middenklasse aangekondigd, terwijl we in ons ontwikkelingsbeleid, zeker voor Afrika, blijven hopen op de groei van een middenklasse. Een verkeerd soort integratiedenken, dat eenzijdig economisch is georiënteerd, kan een coherent beleid zoals wij dat willen voeren, gericht op bestrijding van armoede en de rol van vrouwen, gericht op mensenrechten en de betekenis van gezins- en familielevens, gericht op duurzaamheid, duurzame ontwikkeling, in de weg staan.

Dit alles, mevrouw de voorzitter, roept om een kritischer benadering van het fenomeen van de globalisering, kritischer dan nu in deze beleidsbrief gebeurt. Dit roept ook om het doordenken van een consistent ontwikkelingsperspectief in een tijd van globalisering. Nederland is altijd voortrekker geweest als het gaat om ontwikkelingsdenken. Laat Nederland nu de voortrekker zijn van een debat over globalisering in het ontwikkelingsbeleid. Is de minister bereid om zo'n bezinning te entameren? Zou er op deze samenhang van globalisering, duurzaamheid en waarden voor samenleving niet eens nader gestudeerd kunnen worden? Ik zie uit naar de antwoorden van de regering.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.25 uur tot 13.30 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik deel de Kamer mede dat voorgenomen beslissingen omtrent enkele ter instemming aangeboden JBZ-besluiten tijdens deze vergadering in de zaal ter inzage gelegd worden, conform het voorstel van de commissie voor de JBZ-Raad. Als aan het einde van de vergadering geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer heeft besloten conform dit advies.

(De voorgenomen beslissingen zijn als noot opgenomen aan het einde van deze editie)¹

Aan de orde is **de beëdiging van de nieuwe plaatsvervangend griffier der Kamer**.

De **voorzitter**: De heer De Boer is in het gebouw der Kamer aanwezig teneinde de gevorderde eden af te leggen.

Ik verzoek de griffier, hem binnen te leiden.

Nadat de heer De Boer door de griffier is binnengeleid, legt hij in handen van de voorzitter de voorgeschreven eden af.

De **voorzitter**: Ik feliciteer u van ganser harte met de aanvaarding van uw functie.

Ik schors de vergadering om iedereen de gelegenheid te geven, de heer De Boer ook te feliciteren.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van het **beleidsdebat over de drie D-benadering (diplomacy, defence, development) in het kader van de behandeling van het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2008 (31200-V) en het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2008 (31200-X)**.

□

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik dank de senaat graag voor de uitnodiging om hier vandaag zo uitvoerig aandacht te besteden aan de samenwerking tussen defensie, diplomatie en ontwikkelingssamenwerking, ofwel de drie D's, om de Engelse termen maar te gebruiken. Drie D is de term die het meest in zwang is in Nederland, maar de termen "whole of government approach" en "comprehensive approach" – in de meer ouderwetse geïntegreerde benadering – duiden op datzelfde concept. Het gaat dus om samenwerking in de planning en uitvoering van civiele en militaire crisis-beheersingsoperaties wereldwijd, evenals de inzet ten behoeve van security sector reform en in sommige gevallen humanitaire hulp. De nationale inzet van de krijgsmacht of bijvoorbeeld van Buitenlandse Zaken over de grens voor consulaire bijstand en dergelijke vallen er dus nadrukkelijk niet onder. Daarbij teken ik onmiddellijk aan, ook gelet op de kanttekening die de Kamer zelf heeft geplaatst, dat de benaming drie D eigenlijk incorrect is omdat het niet alleen gaat om samenwerking tussen de drie hier aanwezige ministers en hun organisaties, maar ook om samenwerking waarbij tal van andere collega-bewindslieden en andere ministeries betrokken zijn. De heer Russell heeft daarop in zijn interventie terecht gewezen. Uiteraard is de regering het hierover met de CDA-fractie eens.

De betrokkenheid van andere departementen kent overigens verschillende gradaties. Departementen als Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Justitie, Financiën en EZ zijn bijvoorbeeld op structurele basis betrokken, terwijl het bijvoorbeeld bij een departement als Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit gaat om samenwerking op meer specifieke basis. Hoe dan ook, de harde kern wordt gevormd door ons drieën. Dat, en het feit dat het een beeldende term is die blijkbaar goed blijft hangen, heeft ertoe geleid dat in Nederland de term drie D-aanpak het meest wordt gehanteerd.

Ik wijd enkele woorden aan de theoretische onderbouwing van de drie D-aanpak. Hoewel wij ons bevinden in de chambre de réflexion en dit dus bij uitstek de plek zou zijn voor theoretische beschouwingen over het concept van deze aanpak, denk ik dat het goed is dat wij ons vandaag vooral richten op de praktijk. Ik proef dat ook in veel van de interventies van de Kamer. Deze samenwerking heeft bij uitstek gestalte gekregen in de praktijk en niet zozeer vanuit de theorie. Het is meer learning by doing. Deze terminologie bestond al voordat wij het concept in de praktijk konden brengen. Door de dagelijkse uitdaging van operaties zoals die in Afghanistan, worden wij als het ware met onze neus op de feiten gedrukt. Het hele gedachtegoed is nog niet zo oud.